

Carib Reparació del llegat confiscat a la burgesia havanera

Patrimoni català a Cuba

UNIÓ • La companyia 1898 representa més de 300 famílies i ordes religiosos catalans i espanyols en la reclamació de propietats expropiades després del triomf de la Revolució Cubana **ESCENARI** • La renúncia a la presidència de Raúl Castro, anunciada pel febrer del 2018, fa intuir uns canvis polítics que facilitarien la possibilitat de rebre indemnitzacions

Marta Monedero
BARCELONA

Fins fa un any la Teresa no va conèixer l'Havana. En tenia 85 i ho va poder fer gràcies a un regal d'aniversari generós. Aquell viatge al Carib tenia l'objectiu que visités les set propietats de la família a la capital cubana, confiscades després de la Revolució Cubana del 1959. "Era l'única que no hi havia anat mai", recorda al seu pis de l'Eixample la Teresa, que prefereix obviar la identitat real. "Els avis es van casar el 1896 i el pare va néixer al cap de tres anys. L'avi era matricer i per guanyar-se la vida se'n va anar a Cuba, on va fundar dues empreses d'alumini i d'olles", relata a poc a poc. "Jo vaig néixer el 1931 i em vaig quedar a Barcelona amb l'àvia, mentre el pare feia negocis a Cuba, que li van anar bé. Durant la Segona Guerra Mundial venia plats i olles als soldats nord-americans" i la família va adquirir diverses propietats al barri de Marianao. Però "quan va arribar Fidel, s'ho va quedar tot, fins i tot la casa familiar, on encara hi viu un comandant de l'exèrcit", explica mentre ensenya les fotos del viatge de retobament.

Amb el castrisme instal·lat al poder, la família va anar tornant a Barcelona, el germà ho va fer el 1964, i al Carib hi va deixar records, vivències i patrimoni. Però el de la Teresa no és un cas estrany. Unes 3.000 famílies catalanes i espanyoles, el 95% de la burgesia de l'illa, van viure experiències semblants. Moltes van marxar pensant que hi tornarien al cap de dos o tres anys i hi van deixar les escriptures de les cases, terres, fàbriques; fins i tot, els integrants d'alguns ordes religiosos van sortir-ne per cames.

D'aquestes 3.000 famílies, un terç van tornar a l'Estat espanyol, moltes a Catalunya, un altre terç se'n va anar als EUA i la resta, a països del Carib. Avui, gairebé sis dècades després, més del 10% de les 3.000 famílies han signat un acord amb 1898 Companyia de Recuperacions Patrimonials, una societat nascuda el 2001 que ajunta les demandes dels hereus (normalment els fills i els nets) per tenir més força a l'hora de reclamar la reparació de béns. "Es pensaven que la situació no duraria gaire", diu Jordi Cabarroca, director general de 1898 i descendent d'un arquitecte del capitolí de l'Havana que fa una aposta

Edifici del teatre Mella a l'Havana, expropiat a una família gallega, i una casa, a sota a l'esquerra, també a la capital cubana, que pertanyia a una família catalana ■ CESSIÓ 1898 / ARXIU

90
per cent de les expropiacions i nacionalitzacions en 40 països són les que es van recuperar segons un informe encarregat per la Universitat nord-americana de Creighton.

empresarial a mitjan termini. "La història demostra que el 90% dels països que confiscaven propietats les acaben tornant, això vol dir que tenim un marge d'error del 10%", argumenta amb dades d'un informe encarregat per la Universitat de Creighton (EUA) que analitza les compensacions a l'est d'Europa per les expropiacions a països comunistes i al Líban, on es va buscar la solució d'una borsa col·lectiva. Per tant, allò que es va perdre a Cuba es podria recuperar amb un procés llarg i complex.

"De vegades és més difícil saber què passarà si ets molt a prop del

problema, tot i que siguis qui més en sap, perquè tens menys angle d'anàlisi que qui pren distància i no hi té tanta implicació—valora Cabarroca—. Ens han calgut anys per fer creïble el nostre discurs, i un factor molt important ha estat entendre el vessant emocional de la situació." Per això, tot i que les propietats de les famílies associades tenen un valor d'uns 1.800 milions de dòlars, per ara no paguen res a la companyia. Ara bé, de les futures recuperacions, en rebran el 70% i el 30% seran per a 1898, que té oficines a Barcelona, Madrid i Miami perquè el mercat nord-americà pren força.

"El discurs als EUA és una mica diferent. Si els reclamants són nord-americans, els hem de poder espanyolitzar perquè són fills o nets del propietari, i el dret nord-americà no els empara, però l'espanyol, sí", rasona el cap visible de 1898.

La perspectiva d'èxit d'aquesta proposta és de cinc anys. És evident que el temps és un factor de risc. Però la incertesa sembla calculada. "La geopolítica ens és favorable, des del desgel entre els EUA i Cuba s'han trencat moltes barreres i, entremig, s'ha mort ell." Cabarroca es refereix a Fidel Castro, a qui mai anomena pel nom. Raúl, el germà petit de Fidel i president de Cuba, ja ha dit que es retirarà al febrer del 2018. "Amb un entorn d'una certa precarietat i molta pressió del veí de dalt", els EUA, el canvi polític és probable.

Cabarroca ho veu clar: "Obama anava a una velocitat de creuer alta, i no ens anava bé perquè es qüestionaven la llibertat d'expressió i els drets humans a Cuba. En canvi, Trump coneix el món immobiliari. Hem de ser optimistes. Als EUA vam fer molta feina amb el lobby demòcrata durant les presidencials,

Allò que es va perdre a Cuba es podria recuperar gràcies als vents de canvi i a un procés llarg i complex

vam contractar el grup Podesta i, sense busca-ho, ara tenim grans contactes al Partit Republicà." Si amb Washington les relacions semblen ben encarades, amb l'Havana 1898 no té interlocutor. "El líder de la Cuba 3.0 existeix, però no sabem qui és. Ja ens hi acostarem quan l'identifiquem. En una negociació no has de tenir angoixa. Nosaltres som la solució, el pont de plata per resoldre una situació a la Cuba del demà. Una solució fins i tot per a aquell que viu en un pis de 300 m² al Paseo del Prado que cau a trosos, perquè que si no hi ha seguretat jurídica no mourà el dit." L'hipotètic nou escenari pot beneficiar tant "els propietaris del patrimoni confiscat com el govern cubà", sosté Cabarroca, tot pensant en l'entrada d'inversió estrangera.

"L'Havana és una perla. Confio que tot acabi bé i que jo ho vegi—assenteix amb el cap la Teresa—, perquè els records i les propietats familiars tiren molt." ■